

Què fa un pare de quatre criatures en edat escolar si només guanya 900 euros el mes? Decideix d'emigrar. És per això que António Sàágua, futur emigrant de 45 anys, seu un vespre de primavera a l'oficina grisa i austera d'Emma Partners International. L'agència de col·locació, situada en un tranquil carrer lateral de la gran Avenida da Liberdade, cerca i troba feina per a personal qualificat i directius. Sàágua va preparat per a una entrevista de feina: un bon vestit, camisa emmidonada, botons de puny i sabates enllustrades.

L'aspirant té molt a oferir, com ara un títol en biotecnologia i un doctorat en direcció de màrqueting. Fa classes en una de les escoles de negocis més importants de la capital portuguesa. També té vint anys d'experiència com a líder d'equip en la indústria dels serveis sanitaris. "Vaig ser pioner en l'organització de processos de treball per als meus clients, amb un mètode innovador que estalviava costos", explica amb un somriure. Però, tot i les qualificacions, amb la feina actual, que consisteix a reorganitzar un hospital a prop de Lisboa, no arriba a 1.000 euros el mes. Això vol dir que ja no fer anar els fills a una escola privada ni mantenir el cèntric domicili familiar, amb vistes a un camp d'arbres florits.

Jorge Fonseca, de 42 anys, pica Sàágua a l'esquena i el saluda amb un "amigo". Avui el prepararà per a les futures entrevistes de feina en una de les oficines solitàries de l'agència. Fonseca, que porta ulleres de muntura daurada i que va molt mudat, amb un vestit blau marí, tracta tots els seus clients amb la mateixa alegria. Ell és el seu *entrenador laboral*. Per a cadascun dels seus clients, dedica hores a furgar entre unes 1.000 companyies potencials del banc de dades de l'empresa i ajustar amb precisió les seves sol·licituds. Economista amb contactes arreu del món, Fonseca es mou ràpidament entre el portàtil del seu despatx i la sala de conferències, tot imprimint llistes de contactes i versions resumides de llibres estrangers que contenen consells per a carreres d'èxit. S'obsessiona amb els detalls, mentre prepara els executius portuguesos per a un nou futur professional.

THE NATIONAL - CRANE COUNTRY, UNITED ARAB EMIRATES

Angola s'ha de refer després de la guerra civil. S'hi han de construir carreteres, vies ferroviàries,

Eldorado a Angola

Els cercatalents de Lisboa recluten treballadors molt ben qualificats per a feines ben pagades a Angola, ex-colònia portuguesa que actualment viu un creixement envejable. Aquest país no es troba afectat per la crisi i ofereix un bé que ara com ara és escàs a Portugal: feina.

Per a la majoria, aquest futur serà lluny de casa, i cada vegada més sovint a Angola, l'ex-colònia portuguesa

del sud-oest africà. Més del 10% de clients a qui l'atrafegat cercatalents ha trobat feina aquest darrer any se

aeroports, cases, escoles i hospitals.

n'hi han anat. Sàágua també s'imagina un futur fent d'executiu d'assistència sanitària a Angola. Dins la indústria farmacèutica, per exemple, ha rebut ofertes amb sous mensuals entre 8.000 euros i 10.000.

Bescanvi de papers. S'han ben bescanviat els papers, entre l'antiga metròpoli altiva de l'oest d'Europa i l'antiga colònia, batejada per mariners de l'imperi portuguès. El 1974 –acabada la dictadura, amb la revolució dels Clavells– i l'any següent –quan Angola ja es va haver independitzat–, centenars de milers de portuguesos i d'angolesos van tornar a Europa: els moviments d'alliberament del país africà, armats per les superpotències,

van engegar una guerra civil sanguinària per a obtenir el control del país.

Però Portugal va continuar essent un dels estats més pobres del continent. Finalment, l'any passat, greument afectat per la crisi del deute, va haver de recórrer a un rescat establert per la Unió Europea i el Fons Monetari Internacional. Les dures mesures d'austeritat que van imposar, cada vegada deixen més i més gent sense feina. A mitjan maig, el govern portuguès va anunciar que l'índex de desocupació del país havia arribat al 14,9% durant el primer trimestre, és a dir, superior al 12,4% del mateix període de l'any passat. En concret, és la gent amb més estudis, com ara Sàágua, que ja no troba feines adequades. Tal com els seus avantpassats van sotmetre els pobles indígenes de les colònies d'Àfrica i d'Àsia, ara els portuguesos, amb poques perspectives de creixement, se senten subjugats pels països europeus de més al nord.

D'ençà que, fa deu anys, va signar un tractat de pau, Angola ha esdevingut un dels productors de petroli més potents de l'Àfrica. El primer trimestre d'engany, va produir 1,8 milions de barrils el dia en plataformes petrolíferes que arriben a profunditats de 1.500 metres. Angola és el segon exportador de petroli de la Xina. Presenta uns índexs de creixement econòmic que són l'enveja de tot el continent, en part perquè també té jaciments importants de diamants i un terreny fèrtil. Durant una època, Angola va ser el tercer exportador de cafè del món. Però durant la guerra els conreus es van convertir en camps de mines i s'hi van destruir les plantacions. Ara ha d'importar el 90% dels aliments.

Amb l'ajut dels petrodòlars de l'empresa petrolera estatal, Sonangol, l'antiga nació esclavitzada se'n va a Portugal a fer compres. Les elits angoleses –moltes amb lligams amb el president José Eduardo dos Santos, al poder des de fa 33 anys– adquireixen empreses del govern portuguès, que s'han de privatitzar ràpidament. El conservador Pedro Passos Coelho, primer ministre portuguès, va passar la infantesa a Angola, on el seu pare treballava de metge. Aquesta connexió ha induït el primer ministre a defensar unes relacions més estretes entre tots

dos països, “els seus ciutadans, i les seves empreses”. Ara els angolesos compren accions d'empreses de comunicació portugueses, roba de marca, i pisos i cases de luxe a les platges de l'Atlàntic i de Lisboa. També s'enduen treballadors. Vora 150.000 portuguesos ja tenen visats per a anar a Angola.

“Per cada naufragi a Portugal, hi ha un salvavides a Angola. Aquí un desert professional, allà un oasi”, proclama el setmanari *Visão*. D'ençà del final de la guerra de quatre dècades, Angola ha viscut una reconstrucció frenètica. S'hi han de construir carreteres, vies ferroviàries, aeroports, cases, escoles i hospitals. Però el país també necessita ajuda per a organitzar el subministrament d'aigua i electricitat, desenvolupar-hi l'accés a internet i revifar l'agricultura.

Per tots aquests motius, el cercatalents Jorge Fonseca veu com Luanda, la capital d'Angola, a set hores amb avió des de Lisboa, es va convertint en un nou Eldorado per a professionals qualificats i directius.

De 18 milions d'angolesos, el 40% són analfabets. Els qui no tenen estudis ni formació no troben feina, i dues terceres parts de la població sobreviu amb menys d'un euro el dia. Només una petita classe alta té diplomes universitaris, i una minoria encara més petita té algun dels anhelats diplomes universitaris de l'estranger. Tot això, a més del fet que no s'enfronten a la barreira de l'idioma en un país on el portuguès és la llengua oficial, explica perquè professors, doctors, enginyers i experts en agronomia portuguesos van tan sol·licitats. Les empreses redacten els contractes de feina a Angola sota la llei portuguesa, i els treballadors de la metròpoli se'n van a l'Àfrica com a expatriats.

La crida d'Angola. “Ja no suportó les converses constants sobre la crisi a Portugal”, explica Marta Gonzaga, de 39 anys, a la terrassa de l'elegant Bairro Alto Hotel de Lisboa. Mira a través d'unes grans ulleres de sol rodones cap al seu barri, a la vora de la Praça Camões, damunt del riu Tejo. “Per a molts dels meus companys portuguesos, les coses cada vegada van pitjor.” A Gonzaga, mare soltera amb una filla de dotze anys, l'encanta aquesta part

del barri vell de Lisboa, amb l'imant de turistes, el Café A Brasileira, i li agradaria de continuar-hi vivint. Però per motius laborals seguirà la crida d'Angola. Per a Gonzaga, aquell país ofereix unes "perspectives brillants".

A final de maig, Gonzaga col·laborarà en l'organització d'un esdeveniment de TEDx a Luanda. TED són les sigles de "tecnologia, entreteniment i disseny". A Portugal ja havia organitzat esdeveniments com aquest, en què científics, artistes i més persones creatives es reuneixen i, en breus conferències, transmeten les seves idees sobre el futur a tot el món. Gonzaga, fotògrafa i publicista, veu aquest encàrrec com una "coincidència fortuïta".

Va néixer a Luanda el 1972. Els seus pares i tots quatre avis vivien a les colònies africanes, on feien de mestres i funcionaris. La mare de Gonzaga era periodista. Després de la Revolució dels Clavells va parlar amb rebels angolesos que havien lluitat per la independència des de principi dels anys 60, i li va quedar clar que els blancs haurien d'abandonar el país. La família, amb dos nens petits, va tornar a la *metrópole*, juntament amb la majoria dels 350.000 portuguesos que en aquell moment vivien a Angola.

La seva mare mai no es va acostumar a l'estretor del seu país natal. Tot i que Portugal s'havia alliberat de més de cinquanta anys de dictadura, "podies sentir la càrrega dramàtica d'infelicitat, de destí i passat gris, i encara avui ho notes", explica l'organitzadora d'esdeveniments, vestida totalment de negre, fent un cop d'ull a les ungles pintades de vermell. A Lisboa una manicura val 6 euros, explica, i a Luanda en val més de 45. Aquí a Portugal ha de treballar cinc vegades més per a cobrar el mateix sou que a Angola. Gonzaga vol anar-hi per a treballar d'ajudant de relacions públiques de grans empreses. El mercat és bo, diu, i ja ha rebut ofertes atractives.

El 'somni portuguès' a Angola.

Fa uns quants mesos, Gonzaga va tornar a Luanda per primera vegada des que tenia tres anys, i no hi va tenir cap dificultat d'adaptació. "Ara tot és completament diferent. Els edificis del centre de Luanda, els restaurants

EL TEMPS

Marta Gonzaga, com desenes de milers de portuguesos, ben aviat anirà a Angola a treballar.

cars amb vistes a la mar, el trànsit caòtic pels carrers, la circumval·lació acabada de fer al voltant de la ciutat... I igualment encara és molt familiar." L'aroma dels arbres de flors vermelles la va transportar de nou als primers anys d'infantesa.

Gonzaga —fa anys un dels *retornados* a Portugal i ara retornada a Angola— veu l'antiga colònia com un "somni portuguès". Alhora, també és molt conscient que la vida de la majoria dels habitants locals és molt dura i entén per què tants angolesos sense estudis són hostils amb els portuguesos. Ho venen tot a l'aire lliure —fruita, cotxes, i fins i tot droga—, en parades a peu de carretera, i envegen les feines ben pagades dels estrangers. Alguns amics han avisat Gonzaga dels robatoris que cometien joves amb motocicletes a gran velocitat.

L'alt índex de criminalitat i la corrupció desenfrenada fan que la majoria d'emigrants portuguesos no s'enduguin les famílies a l'Àfrica. Gonzaga no té intenció de passar més de deu dies al mes a Luanda, i explica que el seu nou lloc de feina és massa perillós per a la seva filla adolescent.

El règim autoritari del president Dos Santos no respecta la llibertat d'expressió ni de premsa, i les víctimes d'atacs són a la mercè de funcionaris angolesos imprevisibles. Els estrangers que presenten denúncies o fan

cap crítica tenen por de perdre el visat. Per a ells, la cosa més important és sobreviure en aquest indret tan lluny de casa, on es troben totalment sols.

Els estrangers acostumen a viure en comunitats tancades, amb un servei de seguretat propi. Molts van a treballar en cotxes blindats i amb guardaespalles. Luanda, a més, és una de les ciutats més cares del món, i els lloguers als barris bons es poden enfilar fins a 15.000 dòlars el mes. Les places en escoles internacionals són cares i molt escasses. Un iogurt del supermercat val uns 4 euros, i un àpat senzill en un restaurant val uns 100 euros per persona. Per això les grans empreses acostumen a pagar allotjament i dietes als seus treballadors.

La majoria dels portuguesos volen estalviar tants diners com puguin a Angola. Aquest és també l'objectiu que s'ha fixat António Sàagua, l'executiu d'assistència sanitària. Ell i la dona han planejat curiosament una estratègia de negociació. Han acordat que es traslladarà tot sol a l'ex-colònia i hi viurà entre tres anys i cinc. Espera passar-hi els vespres solitaris "refugiat a casa amb llibres i Skype". La seva única condició és un vol de franc cap a casa cada sis setmanes.

Helene Zuber
© Der Spiegel

Traducció de Paula Arnas Antolín